

Religia in Japonia

Religia in Japonia este altfel inteleasa decat in alte zone ale globului, cel putin altfel decat in tarile crestine. Aici convietuiesc intr-o ciudata interconexiune trei mari categorii de religii: shintoismul - religia autohtona nipona; budismul - religie de origine indiana care si-a facut intrarea in Japonia sub forma influentelor chineze; precum si crestinismul un reprezentant minor, dar totusi prezent aici in Japonia. Cu toate acestea, daca intrebi un japonez oarecare care este religia sa, exista o probabilitate mare ca acesta sa iti raspunda ca nu are nici o religie.

In acest articol voi incerca sa exemplific felul in care aceste religii si-au facut loc in Japonia si cum interactioneaza in civilizatia nipona, reusind sa coexiste intr-o relativa pace. Cu toate ca, asa cum am explicat mai sus se poate spune ca exista numai trei religii semnificative in Japonia, voi adauga la aceasta lista o ramura a budismului - religia zen, deoarece, rareori fiind considerata si tratata separat, m-a fascinat filosofia acesteia intr-o anumita perioada a vietii mele, dintotdeauna dorind sa descopar mai multe despre acest subiect.

Shintoismul

Deoarece ii lipsesc anumite caracteristici considerate de cercetatori necesare unei religii, inca mai exista indoieli daca sa fie sau nu considerata ca atare. In principiu, Shintou (a se citi "shinto") este numele dat credintelor indigene ale japonezilor, ritualurilor inchinate spiritelor native, practicilor zilnice si modului traditional de gandire.

Cu toate ca japonezii nu sunt cu constiointate shintoisti, multe din obiceiurile specifice sunt inca practicate, din care as vrea sa enumar cateva, considerate de referinta: vizitarea unui altar (shrine) in timpul sarbatorilor de Anul Nou, participarea la festivale, rugaciunile adresate zeitatilor shintoiste pentru succes la examenele scolare, binucuvantarea copiilor de catre zeitati in cadrul sarbatorii Shichi-go-san (7-5-3) si multe altele. Trebuie precizat de asemenea ca majoritatea nuntilor sunt celebrate sub tutela acestei religii. In general, japonezii apeleaza la aceasta credinta pentru succese materiale sau reusita in viata, iar la religia budista pentru fericire in viata de apoi.

La inceputurile istoriei, fiecare clan (uji) avea o zeitata guvernanta, iar multitudinea acestor zeitati este referita sub numele de yaoyoroz no kami (in trad. 8 milioane de zeitati). Rugaciunile spre acesti zei, care de cele mai multe ori erau personificari ale naturii, erau inchinate direct acestora, adeptii acestei religii neobosindu-se sa construiasca altare pana in jurul secolelor III si IVen. De abia in secolul 4, cand Japonia a fost unificata sub conducerea clanului Yamato (vezi perioada Kofun), religia shintou a inceput sa-si formeze o structura ierarhica cu zeii Yamato si imparatul - marele preot in frunte, iar celelalte zeitati locale in continuarea ierarhiei. Primele istorii japoneze se constituie ca eforturi de a legitimize linia de sange a imparatului ca apartinand zeilor, amestecand mituri si legende despre zeitatile clanurilor cu mitologia Yamato. Nu s-a format nici o doctrina shintou in adevaratul sens al cuvantului pana la mijlocul perioadei Heian, cand s-a stipulat ideea ca zeii shintou erau manifestari ale zeitatilor budiste, legand astfel credintele indigene de invataturile budiste.

In timpul perioadei medievale si inceputul perioadei moderne au aparut cateva secte care propavadau un Shintou pur si independent. Dintre acestea, cele mai de seama sunt Ise, Yosida si Fukkon Shintou. Dupa restaurarea Meiji, guvernul a facut un efort in sustinerea acestei religii, cu scopul de a mari puterea politica a imparatului. Altarele locale si festivalele

au fost readuse la viața pentru a intra în linie cu doctrina națională. Toate acestea au dispărut imediat după cel de-al doilea război mondial, când statul și religia au devenit două lucruri distincte, iar shintoismul a devenit doar o altă religie printre multe altele.

Astăzi există mai mult de 500 de secte shintoiste, care reclamează un număr de 7.15 milioane de adepți. Practicile shintoiste sunt în strânsă legătură cu practicile religioase locale și familiale. Venerarea zeitatilor recoltei, a pomilor, a animalelor și a tuturor lucrurilor apropiate de casă, rămâne totuși o parte integrantă a obiceiurilor locale de astăzi.

Budismul

Această religie a fost introdusă în Japonia oficial în 538 din statul antic coreean Paekche (pentru mai multe informații vezi perioada Asuka). Totuși, diversi vizitatori au introdus budismul în Japonia mult mai devreme, existând adepți ai acestei religii încă de la începutul secolului V. Drumul care l-a urmat Budismul din India - țara de bastina a acestei religii și până în Japonia trece prin China - stat centralizat în aceeași vreme. În Japonia, acesta a ajuns tocmai în perioada consolidării statului nipon, noua națiune unificată adoptând relativ rapid budismul și adaptându-l conform necesităților sale.

De la sfârșitul secolului VI, Budismul a devenit principala credință a clanurilor imperiale și altor conducători locali, fiind considerată, cel puțin din punct de vedere al nobililor, religie națională. Printul Shoutoku (574-628), unul dintre cei mai influențați adepți ai budismului, a inițiat construcția a numeroase temple, începând cu Houryuuji (cea mai veche clădire din lemn din lume) și continuând cu Koufukuji, Toudaiji, Yakushiji și Tōshōdaiji.

Aceasta fiind prima filozofie religioasă introdusă în Japonia, Budismul a avut un puternic impact cultural și filozofic. Arhitectura, metalurgia, medicina și chiar și tehnicile agricole au fost puternic influențate de conceptele budiste. Multe alte valori de învățături budiste introduse din China au continuat să modeleze cultura japoneză și în perioadele ulterioare, începând din perioada Heian și terminând cu perioada Edo.

Nelinistele politice și sociale, precum și creșterea importanței castei soldaților în timpul perioadei Heian, au condus la apariția unui budism apocaliptic, care a pus bazele unei noi perioade în istoria budismului, pe care să înceapă în perioada Kamakura. Această renaștere a avut loc pe fondul apariției sectelor Nichiren, Jōdo, Jōdo Shinshū și Zen (aceste fiind și la ora actuală cele mai importante secte budiste), care propovăduiau salvarea sufletului prin grație, concept diferit față de filozofia budistă a nobililor din perioada Nara. Aceste secte susțineau ca simpla repetare a cuvintelor "Namu myōhō renge kyō" (Imi pun credința în sutra Lotus) sau "Namu amida butsu" (Imi pun credința în Amida Buddha) sau meditația în cazul sectei Zen, erau suficiente pentru a salva sufletul cuiva. Cu această infatisare populară, noul Budism s-a răspândit rapid, fiind întărit în perioada Edo de sistemul danka, introdus de shōgunat și cerând tuturor familiilor să se înregistreze la unul din multele temple budiste din țară. Instituit ca un sistem pentru înlăturarea creștinismului, totodată a ajutat guvernul să tindă evidența persoanelor.

În 1994 se susține că existau 89,8 milioane de adepți ai budismului în Japonia. Sectele tradiționale încă sunt puternice în zonele rurale, dar noile înființate secte după cel de-al doilea război mondial, pe baza filozofiei Nichiren au reușit să castige numeroși adepți din cadrul mediului urban, astfel secta Souka Gakkai susține că ar avea aproximativ 8 milioane de adepți; Rissu Kōuseikai - 6,48 milioane, iar Reiyūkai, 3.07 milioane.

Concluzionand, se poate afirma ca vechile si noile secte budiste coexista intr-o armonie ecumenica, propovaduind activ pacea si ajutand refugiatii.

Zen

Practicantul zen cauta iluminare prin disciplina si meditatie si asteapta salvarea sa si a tuturor fiintelor inzestrate cu constiinta.

Postura meditativa zazen a fost din timpuri stravechi o tehnica budista pentru atingerea iluminarii. Totusi, secta Zen, originara din China, a fost prima care a sustinut ca orice element al vietii, mancarea, dormitul, mersul sau statul ar putea fi aplicate pentru a medita.

Calugarul Eisai a introdus secta budista Rinzai din China in Japonia la sfarsitul secolului XII, iar calugarul Dougen a introdus ceea ce acum poarta denumirea de Scoala de Budism Soutou imediat dupa aceasta, la inceputul perioadei Kamakura.

Incercand o combinatie de zanen si kouan (ghicitori paradoxale formulate de un maestru ca tema de meditatie), secta Rinzai a fost extrem de populara printre samurarii de rang inalt si nobili. Cateva temple Rinzai inca exista, si sunt destul de faimoase: Daitokuji si Nanzenji in Kyoto si Kenchouji si Engakuji in Kamakura. Probabil ca una dintre cele mai faimoase formulari kouan este: "Care este sunetul facut de o singura mana care aplauda?"

Secta Soutou, inasa, sustine ca meditatia zazen, este suficienta pentru atingerea iluminarii. Calugarul Dagen nu a avut nici un interes pentru putere si faima, stabilindu-si manastirea in munti, aproape de prefectura Fukui, departe de capitala. Propovaduind ca oricine poate atinge iluminarea, a atras numerosi adepti din randul samurailor de clasa inferioara si oamenilor obisnuiti.

O alta secta zen, scoala Oubaku a fost introdusa din China mult mai tarziu, la inceputul perioadei Edo. Scripturile aceste secte sunt citite in limba chineza, iar ritualurile si decorul pastreaza o culoare pur chinezeasca.

Zen a avut o puternica influenta asupra culturii Japoneze. Calugarii Rinzai au jucat un rol important in introducerea culturii chineze. Literatura gozan - scrierile preotilor din cele cinci mari temple Zen, au contribuit foarte mult la dezvoltarea literaturii in Japonia. Deasemenea, influente Zen se remarca si in pictura, ajutand la producerea unor capodopere pictate cu cerneala precum si portrete religioase. Gradinile cu pietre si nisip, considerate tipice in Japonia sunt creatii Zen. Ceremonia ceaiului, deasemenea, isi are originile in introducerea in Japonia a pulberii pentru ceai de catre Eisai, binenteles adusa din China. Faimosi maestrii ai ceremoniei ceaiului, printre care amintesc pe Sen no Rikyuu, a fost un adept al filozofiei Zen.

Astazi, sunt aproape 3.32 milioane de adepti Zen inregistrati, adica putin sub 4% din toti adepti budismului in Japonia. Dintre aproximativ 77.000 temple budiste din Japonia, 21.000 apartin sectei Zen, din care 14.700 sectei Shoutou. Aceste temple sponsorizeaza o varietate de activitati pentru propaganda, printre care amintesc organizarea de tabere de studiu pe tema zen, introducerea filozofiei zen in vest, precum si in Europa.

Crestinismul

Crestinismul a fost adus in Japonia de un grup de misionari condusi de Francis Xavier in 1549. Aceasta religie s-a raspandit rapid, datorita politicii bratelor deschise ale lorzilor feudali care au apreciat faptul ca misionari au adus nu numai o religie noua, ci si noi oportunitati de comert. Totusi, acesta perioada de rapida raspandire a crestinismului s-a dovedit a fi foarte scurta, caci in 1587, Toyotomi Hideyoshi a interzis brusc aceasta religie. Dupa un recensamant facut la cativa ani dupa acest eveniment se spune ca erau apoximativ 200.000 de japonezi crestini, dar se suspecteaza ca aceasta suma era numai jumatate din cea reala. Supresia crestinismului a devenit mai stricta sub regimul Tokugawa, ajungand la un eveniment tragic in 1637, cand o revolta crestina la Shimabara a fost inabusita fara mila. Interzicerea crestinismului a continuat pana in 1873, cand libertatea religiei a fost reinstalata de catre guvernul Meiji, dar cu toate acestea flacara crestinismului in Japonia aproape se stinsese, fiind sustinuta doar de cateva grupulete apropiate.

Incluzand catolicii (448.000) si protestanti (527.000), japonezii crestini la ora actuala sunt in numar de apoximativ 975.000. Exista de asemenea cateva religii noi care flutura stindardul crestinismului si care sustin ca au in jur de 550.000 adepti. Totusi, ca procent de populatie, sunt mai putin decat erau in secolul XVII.

In general, cu nunti Shintoiste si mormantari budiste, japonezii pot fi numiti toleranti sau chiar indiferenti la religie, si nu sunt prea receptivi la conversia crestina. Acest fenomen este posibil sa se datoreze radacinilor politeistice shintou, dar totusi, Japonia reprezinta un contrast puternic fata de situatia statelor asiatice alaturate, unde crestinismul si budismul se lupta umar la umar.

In ciuda popularitatii reduse a crestinismului in Japonia, impactul asupra culturii este mult mai vast si nu se poate masura in cifre. Astfel, un rol important jucat de crestinism a fost modernizarea tarii la sfarsitul secolului XIX. Stilul de viata crestina, codul moral si eticile au intervenit in viata nipona.

Un astfel de exemplu, in care crestinismul a avut un impact puternic este educatia, in special pentru scolile de fete sau gimnaziu. Exista astfel 800 de scoli de crestinism la nivel de gimnaziu, mult mai multe decat alte tipuri de religii. Multi dintre ganditorii moderni ai Japoniei au fost crestini, incluzand pe Nijima Jou, Uchimura Kanzou si Uemura Masahisa, majoritatea remarcandu-se prin filozofia sociala. Prin intermediul acestora unanisti s-a format si dezvoltat o puternica miscare socialista.

Dintre personalitatile crestine din ultimii ani din Japonia se remarca nuvelistii Endou Shuusaku si Sono Ayako, comentatorul social Inukai Michiko si fostul prim-ministru Oohira Masayoshi.